

PULITZER ÖDÜLLÜ
ANNE APPLEBAUM

Otokrasi A.Ş.

Dünyayı Yönetmek İsteyen Diktatörler

The Economist,
Financial Times
ve Foreign Affairs'e göre
**YILIN EN İYİ
KİTAPLARINDAN**

instagram.com/serbest.kitaplar

x.com/SerbestKitaplar

facebook.com/SerbestKitaplar

pinterest.com/SerbestKitaplar

goodreads.com

Anne Applebaum

Otokrasi A.Ş.

Dünyayı Yönetmek İsteyen Diktatörler

Autocracy, Inc.: The Dictators Who Want to Run the World

Çeviren: Selçuk Durgut

Serbest Kitaplar: 60
ISBN 13: 978-625-90482-7-7
1. Baskı: Eylül 2026

Copyright © Serbest Kitaplar, 2026
Copyright © Anne Applebaum, 2024, 2025

Editör: İbrahim Ayyıldız
Kapak Tasarımı: Gökhan Yücesan
Sayfa Tasarımı: Serbest Kitaplar

Baskı: Meteksan Matbaacılık ve Teknik San.Tic. A.Ş. • Sertifika No: 46519

ANNE APPLEBAUM

Anne Applebaum, totalitarizm, Sovyet tarihi, Doğu Avrupa, propaganda, dezenformasyon ve çağdaş otoriterlik üzerine çalışmalarıyla tanınan Pulitzer ödüllü tarihçi, gazeteci ve yazardır. Johns Hopkins Üniversitesi School of Advanced International Studies ve SNF Agora Institute bünyesinde kıdemli araştırmacı olarak görev yapmakta olup aynı zamanda *The Atlantic* yazarıdır. Applebaum'un çalışmaları, özellikle Sovyetler Birliği'nin baskı mekanizmaları, Orta ve Doğu Avrupa'nın komünizm sonrası dönüşümü, otoriter rejimlerin toplumsal ve entelektüel dayanakları ve günümüzde otokrasilerin küresel ağlar hâlinde nasıl işlediği üzerine yoğunlaşır. *Gulag* adlı eseriyle Pulitzer Ödülü kazanmış; *Kızıl Kıtık'ta* Holodomor'u, *Demokrasinin Alacakaranlığı*'nda liberal demokrasilerin içten çözülme süreçlerini, *Otokrasi A.Ş.*'de ise çağdaş otoriter rejimlerin para, propaganda, teknoloji ve güç ağları üzerinden kurduğu uluslararası dayanışmayı incelemiştir. Applebaum, tarihsel analiz ile güncel siyasal eleştiriyi birleştiren güçlü anlatımıyla çağdaş demokrasi ve otoriterlik literatürünün en etkili isimlerinden biridir.

İÇİNDEKİLER

KARTON KAPAKLI BASKIYA ÖNSÖZ	13
GİRİŞ	22
1. AÇGÖZLÜLÜĞÜN BİRLEŞTİRDİKLERİ	39
2. KLEPTOKRASİ METASTAZ YAPIYOR	63
3. ANLATIYI KONTROL ETMEK	84
4. İŞLETİM SİSTEMİNİ DEĞİŞTİRMEK	116
5. DEMOKRATLARI KARALAMAK	139
SONSÖZ	165
TEŞEKKÜR	192
SONNOTLAR	194
DİZİN	214

KİTAP HAKKINDA ÖVGÜLER

The New York Times en-çok satanlarından

The Economist, Financial Times, Foreign Affairs, Observer, Sunday Times, Daily Telegraph Yılın Kitapları Listesinde

"Diktatörlükler konusunda güçlü bir otorite ... liberal demokrasiye meydan okuyan rejimlerin fikirlerine, hınçlarına, varsayımlarına ve uygulamalarına berrak ve tâvîzsiz bir bakış ... bu otokrasilerin yaratılmasında Batı'nın suç ortaklığına dâir güçlü bir eleştiri sunuyor."

—Michael Ignatieff, *Literary Review*

"*Otokrasi A.Ş.* berrak görüşlü ve korkusuz bir kitap... Otokrasinin yeni çağına dâir bu ustaca rehber, otoriter rejimlerin temelindeki yozlaşmayı ve çürümeyi ortaya seriyor... Şaibeli yönetimlerle uluslararası suç dünyasının nasıl iç içe geçtiğini gösteren âdeta bir ustalık dersi... Hem oldukça rahatsız edici (zaten başka türlü olamazdı) hem de oldukça keyif veren bir kitap... Yaşadığımız dünya rahatsız edici, ancak bu dünyanın işleyişini anlamak ve kime güvenebileceğimizi bilmek her zamankinden daha önemli. 30 yıl önce gidişatımızı öngören Anne Applebaum, güvenebileceğimiz kişilerden biri."

—John Simpson, *Guardian*

"Mutlaka okunmalı."

—Rachel Clarke, *Observer*, Yılın Kitapları

"Applebaum'un hakkını teslim etmek gerek: özgürlüğü zincire vurmak, insan haklarını aşındırmak ve değerlerimizi gasp etmek isteyen diktatörlüklerin kurduğu ürkütücü yeni ittifaklara dikkat çekiyor. Bunu yaparken, ülkelerimizi zehirleyen sahte haber selini ve düşmanlarımızı ayakta tutan kirlî parayı durdurmak için pek bir şey yapmayan demokrasilerin rehavetini de gözler önüne seriyor. Applebaum haklı olarak, 'Hiç kimsenin demokrasisi güvende değil,' diyor."

—Ian Birrell, *Spectator*

"Vladimir Putin yalnız başına bir figür değil. Applebaum'un da gösterdiği gibi, o Çin, İran, Venezuela ve daha pek çok ülkeyi içeren gayri resmî bir otokratlar ağının bir parçası. Zarif bir üslûpla kaleme alınmış bu kitapta Amerikalı gazeteci, yeni otokratların genellikle bir ideolojiden çok, iktidarı ve parayı elde tutma arzusuyla hareket ettiğini savunuyor."

—Gideon Rachman, *Financial Times*, Yılın Kitapları

"Daha incelikli, her yere sızan, daha akışkan ve küreselleşmesi daha kolay bir otokratik iktidar biçimine ne kadar yaklaştığımıza dâir bir uyarı... Mutlaka okunması gereken bir kitap."

—LitHub

"Applebaum, diğer eserlerinde olduğu gibi yine titizlikle araştırılmış ve rahat okunan eseri *Otokrasi A.Ş.*'de ülke içindeki siyasi rakiplerle yaşanan anlaşmazlıklardan çok daha büyük tehditlerin varlığını bize hatırlatıyor. Bunların başında, Batı'nın çöküşüne hep birlikte sevinecek olan Rusya ve Çin gibi demokratik olmayan devletlerin yükselişi geliyor. Henüz o noktaya gelmemiş olsak da, Applebaum bunun hiç de hayâl edilemez bir durum olmadığını bize gösteriyor."

—Alexander Larman, *Daily Telegraph*, Yılın Kitapları

"Endişe verici olsa da okunması gereken bir kitap. Applebaum, uzun zamandır baskıcı rejimlerin baş belâsı... Applebaum'un kitabını aklımızda tutarak, dünyamızın ne kadar kınlgan bir zemin üzerinde durduğunu daha net görebiliriz. Birçok açıdan Applebaum, bu yeni dünya düzeninin eşsiz bir tanığı."

—Tim Adams, *Observer*, Yılın Kitapları

"*Otokrasi A.Ş.* pek çok nedenden ötürü değerli bir kitap; ancak yasadışı servet yaratılmasına ve demokrasilerde bunu mümkün kılanlara odaklanması özellikle çok yerinde. Applebaum'un, nerede ortaya çıkarsa çıksın otokratik davranışlara karşı savaş açmamız yönündeki tavsiyesi de öyle."

—Ruth Ben-Ghiat, *Washington Post*

"Anne Applebaum'un *Otokrasi A.Ş.*'si, Trump'ın 'Önce Amerika' sloganıyla yaptığı tüm yaygaraya rağmen, aslında küresel bir olgunun, yâni genellikle birlikte hareket eden uluslararası bir kleptokrasinin yükselişinin parçası olduğunu keskin bir analizle gösteriyor."

—*Washington Monthly*

"Titizlikle araştırılmış, çarpıcı ve gerçekçi... Ama Applebaum asla kaderci değil. Özgür ulusları, *Otokrasi A.Ş.*'yi mümkün kılan finans, hukuk ve iletişim alanlarındaki profesyonellerin suç ortaklığıyla yüzleşmeye çağırıyor."

—*Matthew D'Ancona, New European*

"*Otokrasi A.Ş.*, 'tarihin sonu' denilen dönemde tiranların yükselişini ve gide-rek güçlenişini ele alırken, Batı'nın bu liderlerin başarısındaki suç ortaklığını da mercek altına alıyor. ... Applebaum, 'özgür' ve 'tiran' dünyaları ayıran ince çizgiyi net bir şekilde gösteriyor."

—*Poppy Coburn, Telegraph*

"Anne Applebaum küresel siyaset üzerine yazan en bilge, en bilgili ve en keskin yorumcılardan biri. G7 üyesi her ülkenin başkanı/başbakanı ve dışişleri bakanı için zorunlu okuma olması gereken bu kitap, otokratların liberal demokrasilere ve açık toplumlara yönelttiği açık ve örtülü saldırıyı rahatsız edici ayrıntılarla ortaya koyuyor. Applebaum yalnızca Rusya'ya, Çin'e ve tüm yandaşlarına karşı liberal değerleri savunmamız gerektiğini değil, aynı zamanda kendimizin de bu değerlere uygun yaşamamız gerektiğini gösteriyor."

—*Chris Patten, Hong Kong'un son İngiliz Vâlisi*

"Anne Applebaum'un ileri görüşlü kitabı, demokrasiyi yıkmaya çalışan uluslararası bir otokratlar ağını gözler önüne seriyor. Bu, değişken ittifakların bulunduğu, iyilik ve kötülüğün birbirinden belirgin biçimde ayrılmadığı, merkezi olmayan küresel bir mücadele. Ama kitap aynı zamanda, her türlü alçakça kılığa bürünmüş otokrasiyle mücadeleye yönelik somut önerilerle dolu pratik bir kılavuz. Şimdi sıra bizde, demokrasinin savunucularında: Öne çıkmalı ve bu fikirleri hayata geçirmeliyiz."

—*Garry Kasparov, satranç büyükustası ve Winter Is Coming'in yazarı*

"Anne Applebaum bugün dünyada diktatörlüğü, otokrasiyi, tiranlığı, otoriterliği ve demokrasiyi en derinlikli gözlemleyen isimlerden biri. *Otokrasi A.Ş.*, iki yüz yılı aşkın süredir ağır bedeller karşılığında elde edilen demokratik değerleri ve kültürü korumak isteyen herkes için bir uyanış çağrısı; aynı zamanda ileriye giden yolu da gösteriyor."

—*General Mark Milley, Kurmay Başkanları Kurulu [Genelkurmay] eski Başkanı*

"Cesur, güçlü ve mühim. Bu kitapta teşhir edilen güçler ve taktikler yüzünden cezasızlık yaygınlaşıyor. Bu kitabı sâdece okumak yetmez; buna göre harekete geçmeliyiz."

—*David Miliband, International Rescue Committee Başkanı ve CEO'su; Birleşik Krallık eski Dışişleri Bakanı*

"Otokrasilerin 20. Yüzyıl'daki işleyiş biçimlerinden 21. Yüzyıl'daki yeni işleyiş biçimlerine nasıl geçiş yaptıklarına dâir, derinlemesine ve düşündürücü bir inceleme... Applebaum çok yetenekli bir yazar; kitabı kısa, öz ve sürükleyici; yazarın konuya karşı tutkusu ve alanında uzmanlığı açıkça görülüyor. ABD'de ve hatta genel olarak liberal dünya düzeninin âkıbetinden endişe duyan herkes için mükemmel bir kitap."

—*Cipher Brief*

İyimserlere

KARTON KAPAKLI BASKIYA ÖNSÖZ

 TOKRASİ A.Ş. İLK KEZ TEMMUZ 2024’TE YAYIMlandı. Onu izleyen aylarda, kitabın merkezindeki konu, yani ortak bir ideolojiyi değil ortak çıkarları paylaşan diktatörler ağı çok az değişti. Rus diktatör Vladimir Putin, egemen Ukrayna devletine yönelik yasa dışı saldırısını sürdürdü. Venezuela diktatörü Nicolás Maduro, Venezuelalılar ezici bir çoğunlukla onu göndermek için oy kullanmalarına rağmen yine de iktidarı bırakmadı. Suriye rejimi düştü, ancak onun başlıca müttefikleri İran ve Rusya, rejimin halefleri üzerinde nüfuz kurmaya çalışmayı sürdürdü. Azerbaycan’dan Zimbabve’ye kadar, benim Otokrasi A.Ş. adını verdiğim ağın üyesi olan diktatörler, kendi ülkelerinde ve dünyanın dört bir yanında otoriter anlatıları ve şeffaf olmayan finansal düzenekleri yaymaya devam etti.

Ama aynı birkaç ay içinde demokratik dünya da köklü biçimde değişti. Kasım 2024’te seksen yıl boyunca güçlü bir demokratik ittifaklar dizisinin lideri ve dünyanın dört bir yanında demokratik fikirlerin önemli bir savunucusu

olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), artık demokrasiye ya da demokrasilerle hiç ilgilenmeyen bir başkan seçti. Donald Trump bunun yerine, Amerikan dış ve iç politikalarını bu kitapta anlatılan otokratik dünyanın değerleri ve pratikleriyle hizalamaya başladı.

Bu dramatik yön değişikliği en açık biçimde yeni yönetimin Amerika'nın tarihî müttefikleriyle ilişkilerinde görüldü. Başkan Trump, göreve geldiği ilk günlerden itibaren Ukrayna'ya, Kanada'ya ve Avrupa Birliği'ni hedef alıp onlara sert sözlerle yüklendi; bu ülkelerden, ayrıca Japonya ve Güney Kore'yle birlikte bu ülkelerden gelen mallara gerekçesi belirsiz, son derece yüksek gümrük vergileri getirdi. Oval Ofis'te Ukrayna başkanını azarladı, Grönland ve Kanada'nın ilhakını gündeme getirdi ve AB'nin ABD'yi "kazıklamak" için kurulduğunu söyledi. Aynı zamanda, bu kitabın da anlattığı gibi uzun zamandır Amerikan siyasi ve iktisadi gücünü zayıflatmak için birlikte hareket eden ve onun başkanlığı sırasında da bunu yapmayı sürdüren Rusya, Çin, İran ya da diğer ülkeleri ise pek eleştirmede. Üst düzey yardımcılar da onunla aynı fikirdeydi. Amerikan Savunma Bakanı Pete Hegseth, sızdırılan bir mesajda diğer kabine üyelerine şöyle yazdı: "Avrupa'nın beleşçiliğine duyduğunuz nefreti bütünüyle paylaşıyorum. Bu ACINASI bir şey."

Demokratik dünyadan bu kopuşa, Amerika'nın hem ülke içindeki yolsuzluğa hem de yabancı kleptokrasiye yönelik resmî tutumunda aynı ölçüde köklü bir değişim eşlik etti. Belki de kimsenin buna şaşırması gerekirdi: Donald Trump, kariyerinin en başından itibaren, siyasete ciddi bir ilgi göstermesinden çok önce, paravan şirketlerin ve anonim banka hesaplarının oluşturduğu şeffaf olmayan *offshore* dünyaya hevesle katılmıştı; otokratik dünyanın serpilip geliştiği çevre de tam olarak buydu. 1980'lerden

itibaren anonim yatırımcılar, Trump'ın gayri menkûl işleri için önemli bir finansman kaynağı olmuştu. O dönemde eski Sovyetler Birliği'nden gelen para, şeffaf olmayan gayri menkûl yatırımlarına akıyordu; Trump'ın oğlunun 2008'de kabûl ettiği gibi: "ABD'ye giren üst segment ürün akışı açısından bakıldığında, Ruslar varlıklarımız içinde oldukça orantısız bir paya sâhip." 2018 itibarıyla, Trump markalı binalardaki dâirelerin beşte birinden fazlası, gerçek sâhibi bilinmeyen paravan şirketler tarafından satın alınmıştı. Anonim sâhipler, Trump'ın başkanlıktaki ilk döneminde bile onun ticarî girişimlerine para aktarmayı sürdürdü.

Trump ilk döneminde, siyasetçilerin siyasi gücü kendilerini zenginleştirmek için kullanmasını engellemek üzere tasarlanmış çıkar çatışması kurallarının etrafından dolaştı ya da onlardan kaçındı. İkinci döneminde ise bu kurallara, ancak umursamazlık diye tanımlanabilecek bir tavırla meydan okumaya başladı; kendisinin ve ailesinin hem otokratik dünyayla kârlı iş ilişkilerini genişleteceğini hem de ülke içinde mâlî kazanç elde etmek için siyasi nüfuzlarını kullanacağını daha en baştan açıkça ortaya koydu. Seçimden sonraki haftalarda Trump Organization, Suudi Arabistan'da bir Trump Tower inşa edileceğini duyurdu; bu yatırım, başkan açısından açık bir çıkar çatışması yaratıyordu. Trump'ın ailesi ayrıca, pratikte herkesin ona dolaylı rüşvet ödemesine aracılık edebilecek bir kripto para şirketi, World Liberty Financial'ı kurdu. Daha da kaygı verici olan, yönetiminin gerçekten de Çinli girişimci ve World Liberty Financial danışmanı Justin Sun hakkında yürütülen hukuk soruşturmasını askıya almasıydı; Sun aynı zamanda şirkete en az 75 milyon dolar yatırmıştı.

Yeni atmosfere uygun olarak, yemin töreninin kendisi de yeni yönetimin kleptokratik değerlerinin gösterişli bir teşhirine dönüştü. Amerikan teknoloji şirketlerinin CEO'ları en göze çarpan konuklardı; ancak Trump Organization'ın birkaç yabancı iş ortağı da yemin töreniyle bağlantılı etkinliklere katıldı, Trump'la fotoğraf çekti ve kendi tanıtım materyallerinde başkanla ilişkilerini öne çıkardı. ABD hükûmetiyle süren düzenleyici ve başka türden müzakerelerin tarafı olan, daha az tanınmış bâzı şirketler de Trump'ın yemin törenine sessiz sedasız yüz binlerce dolar bağışladı. Kısa süre sonra Trump, gece yarısı yapılan bir tasfiyeyle, hepsi hükûmet içindeki yolsuzluğu ve etik ihlalleri denetlemekle görevli olan on yedi başmüfettişi görevden aldı.

Zengin insanların, neredeyse her yerde olduğu gibi Amerikan siyasetinde de her zaman orantısız biçimde büyük bir rol oynadığı doğrudur. Ancak Trump'ın ikinci döneminin başından itibaren, zengin bir kişiye Amerikan tarihinde emsâlsiz gibi görünen bir rol verildi. Başkanın kişisel onayından başka hiçbir resmî yetki dayanağı bulunmayan Elon Musk'a, tam da uzun zamandır kendi şirketlerini sübvans eden ve denetleyen devlet kurumları üzerinde muazzam bir nüfuz tanındı. Musk'la özdeşleşen Hükûmet Verimliliği Bakanlığı (DOGE),* otomobil güvenliğini ve kendi şirketi Tesla'nın karıştığı kazalar da dâhil olmak üzere trafik kazası soruşturmalarını denetleyen federal kurum Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi'nde işten

* DOGE, "Department of Government Efficiency" ifadesinin kısaltmasıdır. Aynı kısaltma, Elon Musk'ın geçmişte sık sık gündeme getirdiği kripto para Dogecoin'i ve internet kültüründeki "Doge" göndermesini de çağrıştırdığı için Amerikan kamuoyunda ayrıca alaycı ve tartışmalı bir isim seçimi olarak yorumlanmıştır. —ç.n.

çıkarmalara gitti. Musk ayrıca SpaceX, Tesla ve Neuralink dâhil olmak üzere şirketleri hakkında otuzdan fazla soruşturma başlatmış başka düzenleyici kurumlarda da kitlesel işten çıkarmalara ön ayak oldu. Genel Hizmetler İdaresi ve Federal Havacılık İdaresi dâhil olmak üzere büyük devlet kurumları, SpaceX'in bir ürünü olan Starlink'i kullanmaya ya da kullanmayı değerlendirmeye başladı; Dışişleri Bakanlığı ise zırhlı Tesla'lar satın almayı plânlıyordu.

Federal politika da şeffaf olmayan iş pratikleri lehine ve sıradan Amerikalılar aleyhine âni bir dönüş yaptı. Hazine Bakanlığı, Kurumsal Şeffaflık Yasası uyarınca mülkiyet bilgilerini açıklamayan Amerikan şirketlerini ve vatandaşlarını artık cezalandırmayacağını duyurdu; bu da kara para aklamayla mücadele çabalarını sekteye uğrattı. Trump, tüketicileri bankalar ve diğer finans kuruluşlarının manipülasyonlarından korumak amacıyla kurulmuş olan Tüketici Finansal Koruma Bürosu'ndaki tüm çalışmaların durdurulması tâlimâtını verdi. Ayrıca Devlet Etik Ofisi, Özel Yetkili Müşavirlik Ofisi ve Liyakât Sistemleri Koruma Kurulu başkanları dâhil olmak üzere etik kuralların, ihbarcı korumalarının ve işçi haklarının gözetiminden sorumlu üst düzey yetkilileri görevden aldı.

Al-ver mantığının ve emperyalizmin zehirli bir bileşimi, Amerikan dış politikasını çağdaş tarihte emsâli olmayan biçimlerde şekillendirmeye başladı. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski ile yürütülen müzakereler sırasında Trump'ın temsilcileri, Zelenski'nin ekibine bir mutabakat zaptı sundu; buna göre Ukrayna'nın maden zenginliğinin yarısını süresiz olarak devretmesi öneriliyordu. Bu arada Trump'ın Rusya'yla yürüttüğü müzakerelere daha en başından, Ukrayna'da âdil ve kalıcı bir barış yaratma arzusu değil, Amerikan şirketlerinin –ve belki de ailesinin şirketle-

rinin– Rusya’ya yönelik yaptırımların kaldırılmasından kâr etmesine yardımcı olma arzusu hâkimdi. Trump’ın öngörülemez gümrük târifeleri ise ona hem başka ülkelerle hem de Amerikan ve yabancı şirketlerle tek tek anlaşmalar yapma fırsatı sunarak eşi benzeri görülmemiş bir güç sağladı.

Trump’ın iç politikaları da aynı yön değişikliğini yansıtıyordu: hukukun üstünlüğünden, Kongre tarafından kurulmuş kurumlardan uzaklaşma ve iktidarın kişiselleşmesine yönelme. Musk’ın altın’u, masrafları azaltma bahanesiyle kitlesel işten çıkarmalar ve program kesintileri gerçekleştirdi; bundan etkilenen kurumların çoğunu denetlemek, hattâ anlamak için bile hiçbir çaba göstermedi. Bu kurumlar arasında, Amerika’nın dış yayın kuruluşları da vardı: Voice of America, Radio Free Europe/Radio Liberty, Radio Free Asia ve dünyanın bağımsız gazetecilikten yoksun bölgelerinde onlarca yıldır bağımsız gazetecilik yapan başka medya kuruluşları. Musk, demokrasi ve oy hakkı için kampanya yürüten kuruluşların fonlarını kesti. İnsanî yardım programlarıyla gezegenin en yoksul insanlarına gıda ve ilaç sağlayan yardım kuruluşu USAID’i yok etti. Bütün bu programlar uzun zamandır Rusya’nın, Çin’in, İran’ın ve diğer aktörlerin nüfuz kampanyalarına karşı bir denge unsuru oluşturuyordu; Trump yönetiminin ise artık bunlarla mücadele etmekle ilgilenmediği çıktı.

Musk bu programları para tasarrufu sağlamak istediği için kestiğini iddia etti. Ancak bu açıklama, söz konusu programların ABD bütçesinin küçücük bir bölümünü oluşturduğu düşünüldüğünde, yetersizdi. Bunun yerine, eğitim, bilimsel araştırma, sağlık ve sosyal güvenlikle sorumlu bakanlıklara ve kurumlara verilen zararlarla birlikte bu programların yok edilmesi, kamu bürokrasisinin davranış ve değerlerini değiştirmek üzere bilinçli biçimde

tasarlanmış görünüyordu. 19. Yüzyıl’ın sonlarından bu yana Amerika’daki federal çalışanlar hukukun üstünlüğüne saygı göstermeye, Anayasa’ya bağlı kalmaya, siyasî tarafsızlığı korumaya ve ister Cumhuriyetçi ister Demokrat yönetimlerden gelsin, hukuka uygun politika değişikliklerini uygulayacak biçimde yetiştirilmişlerdi. Onlardan nesnel gerçekliği, örneğin kirlilik verilerini ölçmeleri ve buna göre hareket etmeleri beklenirdi. Bu sistemin partiler üstü değerleri, Cumhuriyetçilere oy veren FBI ajanlarından Demokratlara oy veren çevre görevlilerine kadar herkes tarafından uzun zamandır kabul görüyordu.

Görevdeki ilk haftalarında Trump’ın kabinesi, bu kamu görevlilerini liyakât sınavlarıyla değil, sadakât sınavlarıyla seçilmiş kişilerle değiştirmeyi plânlamaya başladı. Yönetimin daha ilk haftalarında, FBI’da üst düzey görevlere aday en az iki kişiden, 6 Ocak 2021’de* “gerçek vatanseverlerin” kimler olduğunu beyan etmeleri istendi. Başka bir deyişle onlardan yalnızca Trump’a bağlılıklarını göstermeleri değil, aynı zamanda açık yalanları tekrarlamaları da isteniyordu; bu da insanlardan kararlarını mitlere ya da uydurmalarla değil, nesnel gerçeklere dayandırmalarını bekleyen yerleşik kamu hizmeti etiğinin ihlâliyd.

Bu değişimin etkisi hızlı ve sert oldu. Birdenbire ve hiç de tesadüf olmayacak şekilde, Amerikan federal hükûmeti için çalışanlar, kendilerini yabancı işgâl altında bulan insanlarla aynı deneyimi yaşamaya başladı. Mart 2025’te, kariyerinin büyük bölümünde önde gelen üniversitelerde ve kamuda bilim insanı olarak çalışmış bir kadından mektup aldım. Rejim değişimi sürecinden geçmenin deneyimi

* Kasım 2020’deki başkanlık seçimini kaybeden Donald Trump’ın destekçileri, seçim sonucunun onaylanmasını engellemek amacıyla 6 Ocak 2021’de Washington’daki Kongre binasını basmıştı. –ç.n.

üzerine yazdığım bir makaleyi okumuştı ve yazı ona dokunmuştu. O da “yakında kovulmayı göze almak, istifa etmek ya da mevcut rejimin suç ortağı sayılmak arasında bir tercih yapmak zorunda kalacağım,” diyordu. Bunlar Amerikalıların yapmaya alışık olduğu tercihler değildir. Ama bu kitapta anlatılan otokratik dünyanın sâkinlerine çok tanıdık gelecektir.

Trump’ın medyayı sindirmek için davaları kullanması da öyle. Gelecekteki seçim kampanyalarına yönelik mâli tehditleri kullanarak Cumhuriyetçi kongre üyelerini ve senatörleri baskı altına alma girişimleri de öyle. Yönetiminin yabancı öğrencileri seçici biçimde hedef alması; bunlardan bâzılarının sivil giyimli görevliler tarafından sokakta alınıp götürülmesi de öyle. Sevmediği müvekkilleri savunan hukuk firmalarına yönelik tehditleri de öyle. Hukukî süreç işletilmeden, aralarında yasal statüye sâhip olanların da bulunduğu göçmenlerin El Salvador’daki cezaevlerine sınır dışı edilmesi de öyle.

Bütün bu değişiklikleri bir araya getirdiğinizde ortaya bir örüntü çıkıyor. Amerika’nın müttefiklerinin, hattâ Amerika’nın kendisinin yararına değil; Amerikan başkanının, dostlarının ve ailesinin yararına tasarlanmış kişiselleşmiş, hattâ devleti aile mülkü gibi gören bir dış politika. İnsanları liyakâte göre değil, sadakâte göre ödüllendirmek üzere tasarlanmış bir siyasî sistem. Yargıçlara, gazetecilere, ihbarcılara, rejimin önünde duran herkese yöneltilmiş kesintisiz bir propaganda bombardımanı. Bunlar, Otokrasi A.Ş.’yi oluşturan devletlerin özellikleridir ve artık Trump yönetiminin ABD’de kurmaya çalıştığı siyasî sistemi de târif etmektedir.

Hukukun üstünlüğüne inanan Amerikalılar, uzun zamandır Amerikan liderliğini savunan Avrupalı ve Asyalı

müttefikler, Amerika’nın temsil ettiği şeye hayranlık duyan dünyanın dört bir yanındaki demokrasi aktivistleri –hepsi, hepimiz– bu dramatik değişiklikler ışığında dünyaya yaklaşımımızı yeniden düşünmek zorundayız. Yine de bu kitabın sonunda verdiğim tavsiye hâlâ geçerli. Demokratik dünyanın otokratik propagandanın ve otokratik yolsuzluğun etkisine direnebilmesinin hâlâ tek yolu geniş, güçlü ve hedefi özenle belirlenmiş koalisyonlar kurmaktan geçiyor. Artık, en azından geçici bir süre için, bu koalisyonları ABD’nin liderliği olmadan kurmak zorundayız.

Anne Applebaum
Nisan 2025

GİRİŞ

Otokrasi A.Ş.

HEPİMİZİN ZİHNİNDE OTOKRATİK BİR DEVLETİN neye benzediğine dâir karikatürel bir imge vardır. En tepede kötü bir adam bulunur. Orduyu ve polisi o kontrol eder; ordu ve polis de halka şiddet tehdidiyle boyun eğdirir. Kötü işbirlikçiler ve belki de birkaç cesur muhalif vardır.

Ancak bu karikatür, 21. Yüzyıl'a özgü gerçekliği pek yansıtmıyor. Günümüzde otokrasiler tek bir kötü adam tarafından değil; kleptokratik finansal yapılara, askerî, yarı-askerî (paramiliter) ve polis teşkilâtlarından oluşan bir güvenlik aygıtına ve gözetleme, propaganda ile dezenformasyon hizmeti sunan teknoloji uzmanlarına dayanan gelişmiş ağlar tarafından yönetiliyor. Bu ağların mensupları sâdece kendi ülkelerindeki yapılarla değil, diğer otokratik ülkelerdeki ve bâzen demokrasilerdeki ağlarla da bağlantı kurar. Bir diktatörlükteki yozlaşmış, devlet kontrolündeki şirketler, bir başka diktatörlükteki benzer yapılarla iş yapar. Bir ülkenin polisi, diğer pek çok ülkenin polisini silâh-

landırabilir, donatabilir ve eğitebilir. Propagandacılar kaynaklarını paylaşır; bir diktatörün propagandasını yapan trol çiftlikleri ve medya ağları, bir diğerini parlatmak için kullanılabildiği gibi demokrasinin yozlaşmışlığı, otokrasinin istikrarı ve Amerika'nın kötülüğü gibi ortak temaları da işleyebilir.

Bu durum, James Bond filmlerindeki gibi kötü insanların bulunduğu gizli bir oda bulunduğu anlamına gelmez. Onlarla olan çatışmamız "Soğuk Savaş 2.0" gibi siyah-beyaz, ikili bir rekabet de değildir. Modern otokratlar arasında kendilerini komünist, monarşist, milliyetçi veya teokrat olarak tanımlayanlar vardır. Rejimlerinin tarihsel kökleri, hedefleri ve estetik anlayışları farklıdır. Çin komünizmi ve Rus milliyetçiliği sâdece birbirinden değil; Venezuela'nın Bolivarcı sosyalizminden, Kuzey Kore'nin *Juche* öğretisinden veya İran İslam Cumhuriyeti'nin Şii radikalizminden de ayrılır. Hepsi, çoğunlukla demokratik dünyayı zayıflatma arayışında olmayan Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Arap monarşilerinden ve Vietnam gibi ülkelerden farklıdır. Ayrıca bâzen demokratik dünyayla aynı safta yer alan, bâzen ayrışan ve "liberal olmayan demokrasiler" ya da "melez demokrasiler" olarak adlandırılan Türkiye, Singapur, Hindistan, Filipinler ve Macaristan gibi daha yumuşak otokrasilerden de ayrılırlar. Diğer zaman ve mekânlardaki askerî veya siyasî ittifakların aksine bu grup bir blok gibi değil, bir şirketler topluluğu gibi hareket eder; onları birbirine bağlayan şey ideoloji değil, kişisel servetlerini ve güçlerini koruma konusundaki acımasız ve tek odaklı kararlılıklarıdır. İşte bu yüzden bu yapıyı Otokrasi A.Ş. olarak adlandırıyorum.

Fikirler yerine Rusya, Çin, İran, Kuzey Kore, Venezuela, Nikaragua, Angola, Myanmar, Küba, Suriye, Zimbabve,

DİZİN

A

Adamowicz, Paweł 163
 Afganistan 124
 African Initiative 108
 Afrika 33, 37, 76, 83, 89, 98-105, 108, 117, 123, 124, 129, 136, 137, 155, 167, 169, 173, 179, 182, 189
 alan adı taklitçiliği 109, 179
 Alay, Josep Lluís 93, 107, 113, 114, 147, 153
 Alinejad, Masih 127, 167, 168
 Aliyev, İlham 170
 Almanya 40-44, 46, 51, 52, 68, 84, 127, 141, 173, 179, 184-187
 altın 25, 70-78, 136-138, 148
 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 14, 24
 Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) 118
 Andersen, Ross 88
 Andorra 66, 199
 Angel, Uebert 44, 74-76, 80, 185
 anti-Semitizm 102, 114
 Arap Baharı (2011) 33, 141, 143
 Arap Birliği 134
 Ash, Timothy Garton 41
 Associated Press 181

aşırıılıkçılık 105, 127, 156, 180
 Aung San Suu Kyi 145, 158
 Avrupa Birliği (AB) 14, 18, 20, 24, 25, 31, 54, 74, 81, 94, 100, 115, 125, 158, 169, 179, 190, 192
 Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı (AGİT) 24
 Avrupa Komisyonu 187
 Avrupa Parlamentosu 134, 170
 Avustralya 116
 Avusturya 39, 40
 Azerbaycan 13, 24, 127, 170

B

Bahr, Egon 41, 44
 Bahreyn 89
 Baltık ülkeleri 146
 Banco Espírito Santo 65
 Batı Almanya 40, 42
 Baturina, Yelena 60
 BBC 107
 Bektur, İskender 79
 Belarus 24-28, 36, 78, 83, 124-126, 130, 141, 144, 145, 157, 165, 168, 169, 173
 Belçika 129
 Belton, Catherine 49, 50
 Biden, Hunter 176

Biden, Joe 36, 104, 105, 109, 110, 113, 176, 186
 bilgisayar korsanları 112, 170
 Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 23, 76, 78, 124, 172
 Birleşik Krallık 106, 116, 127, 148, 152, 166
 Birleşmiş Milletler (BM) 24, 27, 35, 37, 83, 97, 107, 116-121, 130-132, 136, 172
 Birmanya 27, 30. Ayrıca bkz Myanmar
 Boroumand, Ladan 31, 192
 Brandt, Willy 40, 41, 187
 Brexit 134, 190
 Brezilya 88, 124
 BRICS grubu 124
 Britanya 52, 58-60, 68, 74-77, 93, 132, 137, 145, 166, 170, 187, 190, 193
 Bullough, Oliver, \$2 59
 Burgis, Tom, \$2 59
 Burkina Faso 108
 Bush, George W. 44

C-Ç

Caracas 25, 67-70, 72, 91, 101, 188
 Carlson, Tucker 104
 Carter, Jimmy 41, 42
 casus yazılım 89-91
 Cenevre Sözleşmeleri 118
 Cezayir 102
 Charlottesville gösterisi (2017) 95
 Chávez, Hugo 63-73, 96, 101, 151
 Cho, Timothy 166

Ciping Huang 128
 Cisco Systems 86, 87
 Clinton, Bill 46
 Clinton, Hillary 103, 151
 Corbyn, Jeremy 68
 COVID-19 pandemisi 82, 105
 Çeçenistan 95
 Çekoslovakya 84, 142
 Çin 14, 18, 23-33, 38, 43-47, 52, 58, 70-73, 78, 81-93, 96-106, 111-114, 118-124, 127-129, 134, 137, 145-147, 155, 157, 161, 165, 169, 173, 178, 180, 182, 185-189
 Çin Komünist Partisi (ÇKP) 32, 119, 120
 Çin Küresel Televizyon Ağı (CGTN) 100, 102, 123
 çok-kutupluluk 121, 123, 131, 137, 167

D

Dağlık Karabağ 170
 Danimarka 127
 Dawisha, Karen 49, 50
 demokrasi 14, 18, 21-23, 27-36, 41-49, 52-55, 58-65, 67, 69, 72, 78, 82-85, 88-92, 95-99, 103, 110, 112-119, 128-130, 138-142, 145-150, 152, 154, 156, 161, 167, 168, 171-173, 178, 182-184, 188-192
 demokratik dünya 13, 14, 21-24, 31-34, 36, 38, 45, 47, 55, 73, 78, 82, 85, 90-94, 125, 164, 168, 171, 172, 177, 186-189
 Deng Şiaoping 18, 45, 53, 187
 dezenformasyon 22, 136, 178, 179, 186

dış politika 17, 20, 40, 42, 85, 119, 134, 168, 180, 188
doğalgaz 40, 183-187
Doğu Almanya 42, 68, 84, 141
Dresser, Denise 162, 163, 192
Dubai 75-78, 107, 129
Dünya Özgürlük Kongresi 165
Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 46, 47

E

eğitim 18, 66, 82, 99, 101, 148
Ekvador 106
El-Âlem (İran televizyonu) 102
El Cezire 75, 76
El Salvador 20
enerji 169, 186, 187
enformasyon savaşı 178
Erdoğan, Recep Tayyip 72
Eritre 37, 156
Esad, Beşar 28, 97, 123, 130, 134
Etiyopya 124, 156

F

Facebook 87, 103, 108, 109
faşizm 29
Feldstein, Steven 90, 192
feminizm 95
Filipinler 23, 33, 141, 143, 172
Filistin 130, 132, 169
Finlandiya 36, 122
Frankel, Max 85
Fransa 93, 109, 114, 127, 136, 173, 179
Freedom House 152

Freeman, Ruby 164
Fukuyama, Francis 43

G

Gaydar, Yegor 48
gazeteciler 20, 25, 31, 34, 55, 60, 66, 75, 76, 79, 89, 90, 100, 101, 106, 111, 112, 144, 151, 152, 155, 163, 182, 183
gazetecilik 18, 79, 177, 182
Gazprom 70, 184
Gazze Savaşı (2023-24) 109
Gessen, Masha 50
Gewirtz, Julian 45
Ginzburg, Aleksandr 41
Giordani, Jorge 67
\$2 (El-Cezire belgeseli, 2023) 75
Google 87, 102
Gorbaçov, Mihail 44
göçmenler / mülteciler / sığınmacılar 20, 103, 107, 132, 134, 169, 190
gözetleme 22-25, 71, 82, 88-92, 130, 146
GRU (Rus askerî istihbaratı) 127
Guterres, António 121
Guyana 170
Güney Afrika 33, 89, 100, 124, 129, 155
Güney Kore 14, 33, 143, 171
Gürcistan 33, 37, 127

H

Hamas 130, 132, 135, 136, 170
hava trafik kontrolörleri 125
Havel, Václav, "Güçsüzlerin Gücü"

(1978) 142, 145
Helsinki Nihâi Senedi 35, 118
hibrid/illiberal demokrasiler 156
Hindistan 23, 37, 89, 116, 124, 127, 129, 172
HispanTV 102
Hitler, Adolf 30
Hizbullah 73, 130, 135, 136
Hodorkovski, Mihail 54
Hollanda 127, 128, 173
homoseksüellik/eşcinsellik 94, 95
Hong Kong 28, 33, 47, 52, 93, 112, 120, 121, 145-147, 166, 182, 188
Huawei 82, 88

I-i

Instagram 87
Irak 118, 130, 169
Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) 132
iç politika 14, 18
İdlib, Suriye 130, 131
iklim değişikliği 173
insan hakları 26, 27, 31-34, 41, 46, 80, 82, 87, 91, 116-121, 125, 127, 147, 171, 172, 188
internet 32, 38, 46, 85-88, 91, 104, 123, 128, 145, 146, 159-161, 170, 179-183, 188
İran 13, 14, 18, 23, 25-28, 31, 72, 73, 78, 90, 101, 106, 118, 120, 123, 124, 127-131, 134-137, 141-144, 150, 161, 165, 167-173, 182, 189
İspanya 51, 102, 113, 114
İsrail 89, 130, 132, 136, 151, 170, 172
İsveç 36, 93, 122, 127
İsviçre 65
İtalya 29, 30, 42, 173

J-K

Japonya 14, 111, 186
Jones, Alex 104, 113
Kaczyński, Jarostaw 163
Kagame, Paul 129
Kamboçya 156, 165
Kanada 14, 25, 70, 76, 116, 128, 129
Kansai Havalimanı 111
Kasowitz, Marc 58, 59
Kasparov, Garry 167, 168, 192
Kaşıkçı, Cemal 154, 160
Katalonya 113, 114, 217
Katar 58
Kazakistan 37, 89, 124, 127
Kenya 76, 100
KGB 42, 50, 52
Kırgızistan 37, 78, 79, 124
Kırım 83
Kızıldeniz 170
Kim Jong Un 171
kimyasal silâhlar 131-133
King Jr., Martin Luther 139, 163
kleptokrasi 14, 34, 50, 56, 59, 61-66, 83, 173-176, 181, 184
Klyszcz, İvan 122
Kolomoyski, İhor 56-59, 176
Konfüçyüs Enstitüleri 99, 117
Korf, Mordechai 58, 59
Kremlin 42, 53, 54, 118, 127, 132, 151, 155, 185
Kruşçev, Nikita 27, 97

Kutub, Seyyid 30, 31
 Kuzey Amerika Serbest Ticaret
 Anlaşması (NAFTA) 113
 Kuzey Kore 23, 83, 90, 123, 165,
 166, 171
 Küba 23-27, 71-73, 83, 101, 118,
 123, 125, 154-157, 165, 168,
 169, 173
 Küresel Etkileşim Merkezi (ABD
 Dışişleri Bakanlığı) 108
 Küresel Güney 98

L

Latin Amerika 68, 101, 102, 105,
 106, 109, 123, 127, 169, 173,
 179, 182, 189
 Lavrov, Sergey 35, 38
 Lenin, V. İ. 29, 31
 liberal değerler 53
 liberal demokrasi 31, 43
 Libya 135
 Lihtenştayn 51, 52
 Litvanya 125
 Liu, Joanne 131
 Londra 36, 54, 55, 60, 107, 127,
 174, 176, 189, 190
 Lujkov, Yuri 60
 Lukaşenko, Aleksandr 24, 28,
 125, 126
 Lukoil 70
 Lübnan 116, 130, 136, 143, 169
 Lvova-Belova, Maria 119

M

Macaristan 23, 84, 89, 96, 151,
 169, 172
 Maduro, Nicolás 13, 25, 28, 69-

73, 97, 123, 169, 170
 Malezya 89
 Mali 24, 37, 108, 122, 123, 136
 Mao Zedong 30, 81, 159
 Maui Adası 112
 Mawarire, Evan 148-154, 159-
 161, 168, 192
 Meduza (bağımsız Rus sitesi) 182
 Medvedev, Dmitri 172
 medya 18, 20, 23, 32, 90, 93, 98-
 107, 109, 111, 119, 125, 136,
 151-154, 169, 177, 179, 182
 Mehta, Hansa 116
 Meksika 33, 88, 89, 113, 114, 162,
 163
 Merkel, Angela 44, 185
 Mısır 69, 100, 124, 156
 Michel, Casey, *American Klep-
 tocracy* 56
 Microsoft 86
 Milošević, Slobodan 142
 Mnangagwa, Emmerson 75-77,
 81-83, 89, 153
 Modrow, Hans 68
 Moğolistan 124
 Monsanto 101
 Moss, Shaye 164
 Moyo, Jonathan 150-153
 Mugabe, Robert 77, 80-82, 153
 Museveni, Yoweri 95
 Musk, Elon 16-18, 180
 Mussolini, Benito 29
 Myanmar 23, 27-30, 33, 145, 158,
 173

N

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması
 Örgütü) 31, 36, 41, 42, 98,
 109
 Navalni, Aleksey 53, 155, 158, 177
 Nemtsov, Boris 154
 Nesnelerin İnterneti 38, 188
 \$2 85, 114, 141
 Nijerya 60, 100
 Nikaragua 23, 101, 123, 165
 Nixon, Richard 41, 42, 163
 nükleer silâhlar 44

O-Ö

Obama, Barack 131
 Obrador, López 113, 114, 162,
 163, 205
 Ojeda, Ronald 128, 129
 oligarklar 50, 56, 80, 174, 176,
 187
 Optima Specialty Steel 58
 Orbán, Viktor 96, 169
 Orta Afrika Cumhuriyeti 37, 136,
 137
 Ostpolitik 40, 41
 otokrasiler 22, 23, 38, 41, 58, 74,
 90, 98, 101, 116, 119, 126-128,
 137, 138, 155, 156, 159, 165,
 169-174, 183, 186, 188
 Otpor 142, 143
 Özbekistan 124
 özgürlük 27, 30, 46, 48, 92, 93,
 117, 118, 145, 147, 154, 165,
 167, 173, 189

P-Q

Pakistan 88, 124
 Pandora Belgeleri 60
 Payá, Oswaldo 154, 168
 Payá, Rosa María 168, 192
 Pegasus casus yazılımı 89, 90
 Pelosi, Nancy 93
 Penn, Sean 96
 Petróleos de Venezuela, S.A.
 (PDVSA) 65-68
 Politkovskaya, Anna 154
 Polonya 42, 84, 89, 90, 93, 134,
 141, 143, 158, 161-163, 172,
 173, 184
 Popovic, Srdja 28, 192
 Poroşenko, Petro 58
 Portekiz 65
 Pressenza (web sitesi) 106, 109,
 179
 PressTV 102, 103
 Prigojin, Yevgeni 103, 135
 PrivatBank 56-58
 Protaseviç, Roman 125, 126
 protestolar 25-28, 32, 33, 69,
 84-88, 91, 109, 113, 114, 126,
 140-147, 150, 151, 161, 164,
 168
 Puigdemont, Carles 114
 Putin, Vladimir 13, 32-36, 48-55,
 61, 64-67, 82-85, 91, 94-97,
 119-122, 131, 144, 151, 154,
 163, 165, 169-171, 177, 184,
 185, 195-198, 201, 204-213,
 219
 Qanon 104, 105

R

Radio Free Asia 18
 Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL) 18
 Raffalli, Susana 69
 Rajk, László 155
 Reagan, Ronald 42, 45
 Reisi, İbrahim 123
 Reuters 109, 181
 Ritter, Rudolf 52
 Romanya 84
 Roosevelt, Eleanor 116
 Rosneft 54, 55, 70, 185
 RRN 108-110, 180
 RT (Russia Today) 102-105, 107, 113, 123, 126, 133, 182
 Ruanda 118, 129, 165
 Rubin, James 179
 Rusesabagina, Paul 129
 Rusya 13, 14, 17, 18, 23-28, 33-38, 41, 45-56, 59-61, 70, 73, 78, 83, 90, 91, 94-97, 101-110, 113, 114, 119-128, 131-134, 151, 156-158, 161, 165-173, 177-180, 182-189
 Ryanair 125

S-Ş

Saakaşvili, Miheil 33
 Saharov, Andrey 48
 Salisbury zehirlenmesi 127
 Sandy Hook okul saldırısı 104
 Sapega, Sofya 126
 Schmidt, Helmut 41
 Schochet, Chaim 58, 59
 Scholz, Olaf 36

Schröder, Gerhard 46, 52, 185
 seçimler 25-28, 53, 81-84, 134, 142, 144, 150, 158, 166, 170
 Sedir Devrimi, Lübnan 143
 Sharp, Gene, From Dictatorship to Democracy (1994) 139, 140, 145
 Shore, Marci 151
 Sınır Tanımayan Doktorlar 131
 Sırbistan 89, 141
 siber saldırılar 87, 101
 siber savaş 187
 Sincan 28, 87, 91, 112, 121
 Singapur 23, 89, 172
 Singh Nijjar, Hardeep 129
 sinizm 98, 159
 sivil toplum 66, 156, 157, 182
 siyasî partiler 76, 90, 136, 176
 Skymist Holdings Limited 61
 Snowden, Edward 89, 90
 Soğuk Savaş 23, 43, 98, 172, 178
 Soros, George 133, 151
 sosyal medya 86, 88, 96, 100, 102, 105, 109-114, 132, 133, 137, 145-148, 153, 154, 167, 178-181, 188
 Sovyetler Birliği (SSCB) 15, 26, 27, 40-44, 48, 56, 82, 84, 116, 117
 sömürgecilik 83, 98, 122, 136, 137, 153
 Sputnik 107
 Stalin, Josef 30, 92, 150
 StarTimes (televizyon şirketi) 100, 102
 Steinmeier, Frank-Walter 184
 St. Petersburg 26, 48-52, 55, 83, 102, 144
 St. Petersburg Gayri Menkûl Hol-

ding Şirketi 51
 suç örgütleri 65
 Sudan 24, 156, 157, 165
 Sullivan, Jake 186
 Sun Lin 155
 Suriye 13, 23, 28, 97, 107, 108, 123, 130-135, 141, 165
 Suudi Arabistan 15, 23, 124, 154, 172
 sürgün 79, 99, 117, 126-129, 147, 153, 154, 160, 167
 Şadhan, İgor 49, 50
 Şanghay İşbirliği Örgütü 124, 127, 128
 Şaranski, Natan 41
 şeffaflık 17, 24, 32, 34, 61, 65, 76, 79, 175-177, 181, 182, 187, 188
 şiddet 22, 28-31, 44, 61, 77, 80-82, 93, 95, 106, 113, 115, 129-132, 134, 137-140, 144, 152, 155, 160-164, 173
 Şili 116, 128, 129
 Şinhua (Çin haber ajansı) 100-106, 123, 182

T

Tacikistan 124
 Tayland 128
 Tayvan 33, 99, 111, 112, 143
 teknoloji 16, 22-25, 37-41, 71, 73, 82, 85-90, 115, 130, 161, 188
 Telegram 126
 Telesur 101-103
 terörizm 127, 157
 Tiananmen Meydanı (4 Haziran 1989) 84, 86, 88, 91, 147
 TikTok 87, 109, 180, 181

Tillis, Thom 110
 TNK-BP 70
 Toro, Francisco 66, 192
 Transparencia Venezuela 66
 Troçki, Leon 150
 Trump, Donald 14-20, 55, 57, 59, 68, 96, 103, 134, 151, 164, 169, 176, 187
 Tsvangirai, Morgan 80
 Turner, Michael R., 110
 Türkiye 23, 25, 37, 72, 73, 78, 89, 128, 156, 172
 Twin Falls, Idaho 103

U-Ü

Uganda 95, 156, 165, 166
 Ukrayna 13, 14, 17, 25, 32-37, 56-61, 74, 78, 83, 95-98, 102-110, 113, 114, 119, 122, 123, 135, 142, 146, 151, 152, 163, 166, 169-172, 176, 180, 184-186, 190, 191
 Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu (ICIJ) 60
 Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) 119
 uluslararası hukuk 34, 35, 117, 125, 131, 172
 uluslararası ilişkiler 32
 Urdaneta, Jesús 64
 Uygurlar 28, 87, 88, 114, 119, 128
 uyuşturucu kaçakçılığı 25, 69, 158
 üniversiteler 19, 99
 Ürdün 60

V-W-X

Venezuela 13, 23-28, 36, 58, 63-73, 76, 77, 83, 96, 97, 106, 113, 114, 118, 123, 128, 130, 137, 141, 144, 156, 158-161, 165, 167-173, 176, 182, 189

Venezuela Yüksek Mahkemesi 64

vergi cennetleri 59, 60, 66, 78

Vietnam 23, 118, 172

Voice of America 18

von der Leyen, Ursula 187

Wagner Group 108, 122, 135-137

Walker, Christopher 99, 192

Warnig, Matthias 184

Warren, Ohio 55, 56, 61

Ş2 61, 109, 154

Wedeen, Lisa 96, 97

Wei Jingsheng Vakfı 128

Weinberger, Caspar 42

Whitehouse, Sheldon 175

Wine, Bobi 166

Worden, Andréa 120

Wu, Harry 87

X (önceden Twitter) 94

Y-Z

Yahoo 86

Yala News 106-108, 123

Yanukoviç, Viktor 33, 58

yapay zekâ 38, 88, 89, 112, 188

Yasinski, Oleg 106

Yemen 135, 136, 156, 169

YouTube 74, 102, 129, 133, 177

yoğlaşma 93, 103, 122

Yukos 54

Yunanistan 89, 125

Zakaria, Fareed 122

Zelenski, Volodimir 17, 58, 107, 110

Zimbabve 13, 23, 27, 28, 37, 74-77, 80-83, 89, 130, 138, 148-153, 159, 161, 165, 168, 173